

**Biežāk uzdotie jautājumi –
par invaliditātes noteikšanu ārkārtējās situācijas laikā
no 11.10.2021.**

1. Vai ārkārtējās situācijas laikā, kas izsludināta no 2021.gada 11.oktobra, mainīsies automātiskās invaliditātes pagarināšanas kārtība?

Nē! Kārtība, kādā tiek pagarināts iepriekš noteiktās invaliditātes termiņš, ir tāda pati, kāda tā bija iepriekšējo izsludināto ārkārtējo situāciju laikā.

Tātad, personām, kurām ārkārtējās situācijas laikā (no 11.10.2021. līdz tās atcelšanai) vai triju mēnešu laikā pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas beigsies iepriekš noteiktais invaliditātes termiņš un persona nebūs iesniegusi dokumentus invaliditātes ekspertīzei, **invaliditātes termiņš tiks automātiski pagarināts uz sešiem mēnešiem**, saglabājot iepriekš noteikto invaliditātes grupu un pagarinot arī izsniegto atzinumu termiņus, ja tādi bijuši izsniegti, kā arī visas izrietošās sociālās garantijas (pensijas/pabalsti).

2. Ja man jau iepriekš izsludināto ārkārtējo situāciju laikā automātiski tika pagarināta invaliditāte un termiņš beidzas šīs ārkārtējās situācijas laikā, vai tā tiks pagarināta atkārtoti?

Jā! Ja ir izveidojusies situācija, ka personai iepriekš izsludinātās ārkārtējās situācijas laikā (09.11.2020. – 06.04.2021.) un vēl trīs mēnešus pēc tam, t.i., līdz 06.07.2021., iepriekš noteiktā invaliditāte tika automātiski pagarināta un tās termiņš beidzas 2021.gada 11.oktobrī vai vēlāk, vai trīs mēnešu laikā pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, un persona nebūs iesniegusi dokumentus atkārtotas invaliditātes ekspertīzei, tad iepriekš pagarinātais invaliditātes termiņš un atzinumi, ja tādi bijuši izsniegti, **vēlreiz tiks automātiski pagarināti uz sešiem mēnešiem**.

3. Uz ko attiecas invaliditātes termiņa pagarinājums līdz sešiem mēnešiem?

Iepriekš noteiktā invaliditāte tiek automātiski pagarināta **visām personām ar invaliditāti**, kurām tā beidzas ārkārtējās situācijas laikā (t.i., no 11.10.2021. līdz tās atcelšanai) vai triju mēnešu laikā pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas, ja vien persona nav jau savlaicīgi pirms iepriekš noteiktās invaliditātes beigu termiņa iesniegusi dokumentus invaliditātes ekspertīzes veikšanai parastajā kārtībā.

Ja persona dokumentus invaliditātes ekspertīzei ir iesniegusi pirms noteiktā invaliditātes termiņa beigām (arī ārkārtējās situācijas laikā), tad invaliditātes ekspertīze tiek veikta vispārējā kārtībā, t.i., izvērtējot iesniegtos dokumentus un

veicot invaliditātes ekspertīzi un nosakot atbilstošu invaliditātes termiņu (seši mēneši, viens, divi vai pieci gadi, invaliditāte bez atkārtota termiņa (“uz mūžu”)).

4. Vai tiks pagarināti arī visi iepriekš izsniegtie atzinumi?

Jā! Personām, kurām ārkārtējās situācijas laikā (no 11.10.2021. līdz tās atcelšanai) vai triju mēnešu laikā pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas beigsies iepriekš noteiktais invaliditātes termiņš un persona nebūs iesniegusi dokumentus invaliditātes ekspertīzei, arī līdz šim izsniegto atzinumu termiņi tiks automātiski pagarināti uz laiku līdz sešiem mēnešiem.

5. Vai automātisks termiņa pagarinājums tiks piemērots visos gadījumos?

Nē! Automātisks invaliditātes pagarinājums netiks piemērots, ja:

- invaliditātes termiņš beidzies pirms ārkārtējās situācijas izsludināšanas (t.i., pirms 11.10.2021.);
- bērns ārkārtējās situācijas laikā sasniedz 18 gadu vecumu (lēmums nevar tikt automātiski pagarināts, jo pilngadīgām personām tiek piemēroti citi invaliditātes noteikšanas kritēriji, mainās atbalsta pasākumi u.c.).

6. Vai cilvēkam, kuram automātiski ir pagarināts iepriekšējais lēmums, ir obligāti jāgaida seši mēneši, lai atkārtoti veiktu invaliditātes ekspertīzi?

Nē! Ja personas ģimenes ārsts vai ārstējošais ārsts ir sagatavojis nosūtījumu invaliditātes ekspertīzei, cilvēks to var iesniegt jebkurā laikā, negaidot sešu mēnešu pagarinājuma termiņa beigas. Tad personai invaliditātes ekspertīze tiek veikta parastajā kārtībā.

Ārkārtējās situācijas laikā persona minētos dokumentus var iesniegt VDEĀVK:

- nosūtot tos pa pastu uz kādu no VDEĀVK nodaļām, VDEĀVK nodaļu adreses pieejamas VDEĀVK mājas lapā: <https://www.vdeavk.gov.lv/lv/filiales>;
- iesniedzot elektroniski, izmantojot e-pakalpojumu vienotajā valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv, pievienojot dokumentu skenētas kopijas;
- nosūtot e-pastā: vdeavk@vdeavk.gov.lv, pievienojot dokumentu skenētas kopijas un parakstot iesniegumu ar drošu elektronisku parakstu.

7. Kā ārkārtējās situācijas laikā tiek veikts izvērtējums īpašas kopšanas nepieciešamībai, ja dokumenti invaliditātes ekspertīzei iesniegti?

Īpašas kopšanas atzinuma sniegšanai VDEĀVK joprojām ir nepieciešams no pašvaldības sociālā dienesta (SD) saņemt personas ikdienā veicamo darbību un vides novērtējuma anketu (turpmāk – novērtējums).

Arī ārkārtējās situācijas laikā VDEĀVK sūtīs pieprasījumu SD veikt novērtējumu, ja ģimenes ārsta vai ārstējošā ārsta sagatavotajā nosūtījumā par invaliditātes ekspertīzes veikšanu būs atzīme par īpašas kopšanas izvērtēšanas nepieciešamību vai ekspertīzes laikā VDEĀVK konstatēs nepieciešamību to veikt.

Iespējami šādi SD rīcības varianti:

- 1) SD, ievērojot visus piesardzības pasākumus, turpina apsekot klientus dzīvesvietās un **veic** ikdienā veicamo darbību un vides **novērtējumu** un anketu nosūta VDEĀVK.
- 2) Ja SD, ņemot vērā riskus un noteiktos ārkārtējās situācijas ierobežojumus, **nevar apsekot** klientu dzīvesvietā, tad:
 - a) ja **klients ir zināms**, ņemot vērā SD rīcībā esošo informāciju par personu, viņas dzīves apstākļiem un aktivitātēm, **SD aizpilda novērtēšanas anketu** un nosūta to VDEĀVK ar piezīmi, ka novērtējums veikts pamatojoties uz SD rīcībā esošo informāciju, bez klienta apmeklēšanas klātienē;
 - b) ja **SD rīcībā nav informācijas par klientu**, SD var **organizēt saziņu ar klientu videozvanā (Whatsapp, Zoom, Skype u.tml.)** novērtējuma anketas aizpildīšanai. SD anketu nosūta VDEĀVK ar piezīmi, ka tas veikts attālināti, izmantojot video saziņu. Iespēja vizuāli redzēt klientu nodrošina lielāku ticamību, ka personas veselības stāvoklis ir atbilstošs anketā norādītajai informācijai, nekā to iespējams konstatēt telefonsarunā;
 - c) ja SD rīcībā **nav informācijas par klientu** un **nevar aizpildīt novērtējuma anketu**, SD nosūtīs VDEĀVK informāciju, ka **novērtējums šobrīd netiks veikts**. Mainoties situācijai, SD ir jāvērtē, vai nav iespējams veikt klienta apsekošanu dzīvesvietā vai sazināties citādā veidā un nosūtīt nepieciešamo informāciju VDEĀVK. Šādā gadījumā VDEĀVK pieņems lēmumu daļā par invaliditātes noteikšanu, bet **lēmumu īpašas kopšanas atzinuma sniegšanai nepieņems**.
- 3) Ja persona ir iesniegusi iesniegumu VDEĀVK **atkārtotai ekspertīzei**, t.sk. īpašas kopšanas izvērtēšanai, bet **SD atsaka vai nav iespējams** veikt vides novērtējumu, VDEĀVK **pieņem lēmumu pagarināt** īpašas kopšanas **atzinumu uz laiku līdz sešiem mēnešiem**, bet ne ilgāk kā tiks saņemta attiecīgā informācija no SD, kas var mainīt iepriekš pieņemto lēmumu.

! Situācijā, ja iepriekš noteiktais invaliditātes statuss un īpašas kopšanas atzinums būs beidzies ārkārtējās situācijas laikā, bet iesniegums un visi nepieciešamie dokumenti atkārtotai ekspertīzei nebūs saņemti, invaliditātes termiņš un iepriekš sniegtais atzinums automātiski tiks pagarināti uz sešiem mēnešiem.

8. Vai invaliditātes apliecības derīguma termiņš tiks automātiski pagarināts ārkārtējās situācijas laikā?

Nē! Invaliditātes apliecības derīguma termiņš netiks pagarināts automātiski.

Personām, kurām automātiski tiks pagarināts invaliditātes termiņš, **aplēcība** ar pagarināto termiņu tiks izsniegta **tikai pēc personas pieprasījuma**.

Ja ir nepieciešams saņemt invaliditātes aplēcību ar pagarināto termiņu, jāvēršas VDEĀVK ar pieprasījumu izsniegt invaliditātes aplēcību. Pieprasījumu brīvā formā var iesniegt:

- **pa pastu**, VDEĀVK nodaļu adreses pieejamas VDEĀVK mājas lapā: <https://www.vdeavk.gov.lv/lv/filiales>;
- **elektroniski**, izmantojot e-pakalpojumu EP176 "Atkārtota invalīda aplēcības izsniegšana" vienotajā valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv;
- **ar drošu elektronisku parakstu**, nosūtot uz e-pastu: vdeavk@vdeavk.gov.lv.

Sīkāka informācija par invaliditātes aplēcību izsniegšanu pieejama VDEĀVK mājas lapā – <https://www.vdeavk.gov.lv/lv/pakalpojumi/atkartota-invaliditates-aplēcibas-izsniegšana>.

! Invaliditātes aplēcības atjaunošanai vairs nav nepieciešams iesniegt personas fotogrāfiju. Atvieglojumu izmantošanai, invaliditātes aplēcība jāuzrāda kopā ar personu aplēcinošu dokumentu, t.i., pasi vai ID karti vai skolēna vai studenta, aplēcību.

! Aplēcība, kurai beidzies derīguma termiņš, nav derīga. Lai saņemtu atvieglojumus vietās, kur tā saņemšanai jāuzrāda aplēcība, piemēram, sabiedriskajā transportā, nepieciešams saņemt aplēcību ar pagarinātu termiņu.

Ņemot vērā, ka aizvien vairāk iestādes informāciju par personai noteikto invaliditāti saņem elektroniski, kā rezultātā arvien vairāk samazinās invaliditātes aplēcības uzrādīšanas nepieciešamība, lūdzam izvērtēt nepieciešamību saņemt aplēcību ar pagarinātu invaliditātes termiņu.

9. Ko darīt, ja invaliditātes termiņš ir beidzies pirms 2021.gada 11.oktobra un dokumenti nav iesniegti?

Šajos gadījumos iepriekš noteiktais invaliditātes termiņš automātiski **netiks pagarināts**.

Personai jāvēršas pie sava ģimenes vai ārstējošā ārsta ar lūgumu aizpildīt nosūtījumu uz invaliditātes ekspertīzi. Ārsts nosūtījumu aizpildīs, ņemot vērā to

informāciju, kas ir viņa rīcībā, un nosūtīs VDEĀVK, izmantojot e-pakalpojumus, par to informējot personu.

Pēc informācijas saņemšanas no sava ārsta, ka nosūtījums ir sagatavots un nosūtīts VDEĀVK, cilvēkam VDEĀVK jāiesniedz šādi dokumenti:

- iesniegums par nepieciešamību veikt invaliditātes ekspertīzi;
- aizpildīta Funkcionālo spēju pašnovērtējuma anketa, atbilstoša formāta fotogrāfija invaliditātes apliecības izgatavošanai.

Minētos dokumentus cilvēks VDEĀVK var iesniegt pa pastu, aizpildot e-iesniegumu portālā www.latvija.lv, parakstot iesniegumu ar drošu elektronisko parakstu.

Sīkāku informāciju, kā var iesniegt dokumentus VDEĀVK, skatīt šeit: <https://www.vdeavk.gov.lv/lv/pakalpojumi/iesniegums-vdeavk-par-invaliditates-ekspertizes-veiksanu>.

VDEĀVK pēc dokumentu saņemšanas, kā arī ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju (ja tāda būs), veiks invaliditātes ekspertīzi atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam un iespēju robežās pieņems lēmumu par invaliditātes noteikšanu vai atteikšanu.

10. Ko darīt, ja bērns sasniedz pilngadību ārkārtējās situācijas laikā?

Šajos gadījumos nav iespējams automātiski pagarināt iepriekšējo invaliditātes lēmumu, jo mainās gan invaliditātes noteikšanas kritēriji, gan piemērojamie atbalsta pasākumi (t.sk. pabalsti), kas izriet no personai noteiktās invaliditātes grupas, invaliditātes smaguma pakāpes un traucējuma veida.

Personai pašai vai tās likumiskajam pārstāvim jāvēršas pie ģimenes ārsta vai ārstējošā ārsta, kas lems par nosūtījuma uz invaliditātes ekspertīzi sagatavošanu, balstoties uz viņa rīcībā esošo informāciju.

VDEĀVK pēc nepieciešamo dokumentu saņemšanas, kā arī ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju, veiks invaliditātes ekspertīzi atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam. Lietās, kurās būs nepilnīga informācija, kas radīs šaubas, vai persona atbilst vai neatbilst invaliditātes statusa noteikšanai, ja tas būs iespējams, VDEĀVK veiks personas novērtēšanu klātienē vai lūgs iesniegt papildu informāciju. Gadījumā, ja šaubas nebūs iespējams novērst, tiks pieņemts lēmums par labu personai uz sešiem mēnešiem, bet ne ilgāk kā līdz jaunu vai papildu dokumentu invaliditātes ekspertīzei saņemšanai un jauna administratīvā akta izdošanai konkrētās personas lietā.

Informācija sagatavota 27.10.2021.